

**Alo cən do
hwendo lə kpo ji**

Alijɔnu

Dépot Légal 8521 du 17/11/2017
Bibliothèque Nationale 4è trimestre
ISBN 995-99919-1-439-1-8

COMITÉ DE RÉDACTION

Tribunal pour enfants de Porto-Novo

YEHOUENOU Antoine, juge des enfants

CIPCRE-Bénin

AGWU Aude, juriste

ESGB/La Passerelle

ADIHOU Aimé, médiateur

AKPLOGAN Letitia, coordonnatrice du projet

HOUSSOU Samuel, directeur exécutif

Kinderrechte Afrika e.V.

MUNSCH Elisabeth, chargée des projets

ZUG Katja, chargée des projets

KOMAREK Stefanie, chargée des projets

Tadená

ALIJILE	8
BIBEME	10
Gbamedide	12
Ota I : Alawiwle kpo kanblame untón le kpo	13
Ota II : Vinyinyi sin ace	16
Kinkan 1 : Vinyinyi senxwiji tón (vijiji alawiwle tón)	16
Kinkan 2 : Vinyinyi gbón anyihinhonme senxwiji (vijiji alomawle) ..	18
Ota III : Nuzinameji kpo azon amejito tón le kpo	19
Kinkan 1: Ace yákpovi tón le	19
Kinkan 2 : Vi do azónkplón xasa sin titome kpo zinzan untón le kpo	20
Kinkan 3 : Ace amejitótón	22
Mimame 1 : Nu xe nyi ace amejitótón de	22
Mimame 2 : Amejito sin ace zinzan	24
Mimame 3 : Amejito sin ace zinzan do cinc vi le tón ji	26
Ota IV : Osen do do alannuwiwa do kplónnina vi me gbónvo na hwendo me tón	28
Ota V : Asu kpo asi kpo sin kinkan	30
Ota VI : Alannu wiwa xe nyónu kpo nyónuvi le kpo	32
Ota VII : Osengbigba do dandanmenu vi le tón kpo azonwiwa dohlan akpa yetón xwe sin alinu	34
Kinkan 1 : Osenba le	34
Kinkan 2 : Hwegunyi yi fádide le	41
Mimame 1: Yákpovi le sin hwedoto	41
Mimame 2 : Hwegunfádide do nudindón hwenu	42
Mimame 3: Hwegunfádide le do osenmejije alo nudote sin alinu	44
TASUNAXOGBE	45

Xogbe klewun lɛ

BMZ : Ministère fédéral allemand de la Coopération économique et du Développement

CADBE : Charte Africaine des Droits et du Bien-être de l'Enfant

CDE : Convention des Nations Unies relative aux Droits de l'Enfant

CE : Code de l'Enfant

CIPCRE : Le Cercle International pour la Promotion de la CRÉation

CPF : Code des Personnes et de la Famille

CPP : Code de Procédure Pénale

ESGB : Espace Solidarité Globale Bénin

KiRA : KinderrechteAfrika e. V. (Droits des enfants Afrique - Association allemande de protection des droits des enfants)

MGF : Mutilations Génitales Féminines en République du Bénin

VFF : Violences Faites aux Filles et aux Femmes

Osenwema lɛ

Osenwema xelɛ wɛ ye zan do wlan alijijlɛ wema xe :

- La Convention des Nations Unies relative aux droits de l'enfant

- La Charte Africaine des Droits et du Bien-être de l'Enfant

- La Loi n° 2002-07 du 7 Juin 2002 et du 14 Juin 2004 portant Code des personnes et de la famille du Bénin

- La loi n° 2003-3 du 03 mars 2003 portant répression de la pratique des MGF en République du Bénin

- La loi n° 2011-26 du 9 janvier 2012 portant prévention et répression des violences faites aux femmes

- La Loi n°2012-15 du 30 mars 2012 portant Code de procédure pénale en République du Bénin

- La loi n° 2015-08 du 23 janvier 2015 portant Code de l'Enfant en République du Bénin

ALIJIJLE

ESGB/La Passerelle nyi titome axosu nywenyi maɔo nu deme ɔo Bene to me, bo no cɔn alɔ yɔkpɔvi le ji sin xwe 27 die, taun tɔn ɔ, nyɔnuvi xe ɔo awuvesise ɔaxo me le ɔe, bo na so fɔn ace yetɔn le ɔote, ne ye na le vo byɔ hwendo yetɔn le me, bo na byɔ agbetome ɔo sukulu yi yi kpo azɔnwiwa kpo sin alinu.

Kinderrechte Afrika e.V. (KiRA) lɔsu le nyi titome ɔo kpo ɔo jamagbeji bo no wazɔn ɔo agbe ɔ bi me, bo no do alɔ **ESGB/La Passerelle** sin xwe 2011 die, ɔo nun ywenina kpo akwe kpo sin alinu, bo ka ɔo azɔnwa xe tiotome vovo ameyugbeji tɔn le sin xwe 20 die, gbɔn nuwiwa susu me, bo na so ace yɔkpɔvi xe tɔn ɔo afɔku-me alo ye ko ɔiki le ɔe yi ji, bo na cɔn alɔ ye ji, bo na zɔn bo ye na nyisu na ace yetɔn le.

Azɔn titome awe xele le tɔn no na hɔnhlɔn ame xe no nya xe na yɔkpɔvi le sin ace le ɔe sin nuwiwa le, ne yena ze yɔkpɔvi le sin ace le ɔo blebutebu me kpo azɔn xe nyi hwendo le tɔn, tovi le, axosu zɔnwaten le, ganhɔnyito

xe kpace na hwendo le ɔe, azɔnwato xe no ɔo hwen dome xo ɔo tokpɔnlagan le me ɔe, toxoɔɔ gbeta le, titome tovi le tɔn, titome axosu nywenyi ma ɔo nu deme le, sinsen le, kome sin titome xe no cɔn alɔ tovi le ji ɔe, xojrazɔnwaten le, ne ye na wa azɔn yetɔn le ɔokpo ɔokpo ɔo ali ne nu.

Ɖo Bene to me ɔ, ame susu kɔn no da asi alo asu so zɔn ɔo alɔwiwle sen ji a. Ɖo ne me ɔ, nu xe na nyɔ na yɔkpɔvi le ɔe alo ace yetɔn le ka no no ayime na ame le ɔo asu kpo asi kpo sin kinklan hwenu a. Nu ne no zɔn bo vi le kɔn no mo hwendo kandeji xe me ye na no gown, bo vo, bo danyihun ɔe a. Vi ne le sin agbe no kpo na afɔku hamehame le. Asu kpo asi kpo le ka no nyɔ azɔn vovo xe sen ɔo na ye do vi le wu ɔe nyi a. Ɖo asu kpo asi kpo sin kinklan susu me ɔ, ajito ɔokpo de we vi le no ci, bo e ka no wa kpewu ɔo kanta ɔe tran na vi le sin hudo le ɔo wannyyini ɔo na vi kpo sukulu yi yi untɔn kpo sin alinu a, bo moke vi le kɔn no le ɔo kancica xe ajito awego ɔe lo a.

Ɖo akpa ƉeƆo xwe mƆke Ɔ, osen xe tƆn Ɖo BenƉ Ɖo xwe 2015 Ɖie bo ƉƆxo do vi lƉ sin aƉƉ wu Ɖe Ɔ, amƉƉe ka ko gbakun nƉ ganji gbƆn to lƉ mƉ bo amƉ susu na kpewu nyƉwƉnyi a. Osen nƉ jijra Ɖo nyi hudo Ɖaxo Ɖokpo na BenƉ to lƉ.

AxƉsu zƉnwatƉn xe Ɖo tokpƉn lƉ mƉ Ɖe lƉsu lƉ ka nyƉ osen nƉ xe ƉƆxo do vi lƉ sin aƉƉ wu Ɖe nyi ganji a. Tovi lƉ sin titomƉ hamehame lƉ Ɖo gbesisomƉ bo na gƉ alƉ na yƉkpƉvi xe Ɖo viƉisise mƉ lƉ Ɖe Ɔ, vƉ lo Ɔ, nunyƉƉe dodo Ɖe lƉ, nyƉƉƉa kpo azƉnwanu Ɖe lƉ kpo nƉ hƉƉe Ɖo ye.

Ɖo nu nƉ lƉ wutu ƉƉ e Ɖo na dogbe na titomƉ xe nyi ESGB/La Passerelle Ɖe, kpo titomƉ xe cakan xe lƉ Ɖe, Kinderrechte Afrika e.V. (Kira) kpo janma to sin gan- hƉnyitƉ gbasa xe kpacƉ na kƉndƉkpƉ kpo nukƉnyiyi kpo (BMZ) sin nuƉiƉa lƉ Ɖe, bo na lƉ gƉ alƉ na ye, ye amƉ xe lƉ tun alƉ akƉn Ɖo nuƉiƉa xe nyi ajitƉ lƉ sin azƉn lƉ sƉ Ɖo afiji nuƉiƉa mƉ Ɖe, kpo ayijanyi sin ayiji biblo na yƉkpƉvi lƉ, kpo hwendo xe ajitƉ lƉ sin adƉndindƉn do awuƉisise na lƉ Ɖe, Ɖo ƉƉƉ sin tokpƉn mƉ Ɖe.

AlƉ ƉƉn Ɖo yƉkpƉvi lƉ ji nuƉiƉa ke ƉƉ Ɖo nyi kplƉnnina hwendo lƉ kpo tovi lƉ kpo Ɖo nu xe sƉn Ɖo lƉ Ɖe ji, nƉ ye na kpewu nyisƉ na aƉƉ yƉkpƉvi lƉ tƉn, bo na Ɖa azƉn

xe nyi yetƉn lƉ Ɖe Ɖo vi lƉ wu, nƉ vi lƉ na kpewu bo zan yƉkpƉvi gbƉ yetƉn, xe nyi nu bo Ɖo dandanmƉ na to xe din na Ɖo fifa sin akƉta lƉ kƉƉƉ Ɖo anyi na tovi untƉn lƉ Ɖe Ɖ. AmƉ, osu nyinyi na yƉkpƉvi lƉ sin aƉƉ lƉ kpo bo Ɖo nyi azƉn Ɖaxo Ɖokpo Ɖo BenƉ to mƉ. AzƉn dodo Ɖe lƉ ko nyi wiƉa bo na sƉ ƉƉn alƉ amƉ ma Ɖo hƉnhƉn lƉ ji.

AlijijlƉ ƉƉma nukundƉji xe nyi osƉncankple ƉƉma, bo na do alƉ amƉ xe sƉ azƉn Ɖo mi na jra osen nƉ lƉ Ɖo tomƉ na tovi lƉ bi nƉ nyƉ ye nyi Ɖe.

Nu xe mi Ɖo din Ɖe ƉƉ nyi Ɖo azƉn nƉ lƉ nƉ yi tovi lƉ bi sin tomƉ, bo na kunsinsƉn, nƉ linlin xe nyi ayijanyi sin ayiji biblo Ɖe nƉ nyi nugbo Ɖo BenƉ sin anyigba lƉ bi ji.

Gan hwendomƉ xo zƉnwatƉn ƉƉmƉ/Plateau tƉn.

Madame Roubatou ALLASSANE ALI,

Directrice D partementale, secteur Affaires Sociales de

l'Ou m /Plateau

AlijijlƉ ƉƉma xe ƉƉ e wlan na alƉ ƉƉn hwendo lƉ ji sin afƉƉƉƉ ƉƉma hwetƉtƉtƉn (xe e ƉƉtƉn sin oxƉƉ 2017 mƉ Ɖe Ɖ). Kanxixo ESGB/La Passerelle kpo alƉgƉtƉ untƉn lƉ kpo tƉn lƉ na kunsinsƉn Ɖo tokpƉn ƉƉmƉ kpo Plateau kpo mƉ. Bo Ɖo fifonu Ɖ ye lƉ nyikan Ɖohlan MƉnƉ mƉ sƉ gƉna fi aƉƉ xoxo tƉn lƉ ƉƉmƉ kpo Plateau kpo. AfƉƉƉƉ ƉƉma atƉngƉƉ xe Ɖ, oxƉƉ 2023 mƉ ƉƉ e jreƉo.

BIBEME

Wema xe dɔ nyi osɛncankple wema, xe dɔ nyi alijɔnu nukundeji na osen xe dɔxo do amejito le sin azɔnnawa le wu de, kpo xe cɔn alɔ yɔkpɔvi le ji de kpo de, bo na do alɔ amɛ nɛ ye na sɔ zan yee ganji bo na le kpewu jra yee. E dɔ na nyi alɔnu zɔnwanu tauntɔn de na amɛ xe le nɔ cɔn alɔ yɔkpɔvi le ji de (axɔsu zɔwato tokpɔnmetɔn le alo nukɔnnɔtɔ tovi le sin titome le tɔn) xe sɔ azɔn dɔ mi na jra osen nɛ le dɔ tome na tovi le bi nɛ nyo ye nyi de. **ESGB/La Passerelle** kpo titome xe cakan xe le de kpo we blo wema xelɔ sɔ gbɔn alɔdo **Kinderrechte Afrika e.V. (KiRA)** tɔn mɛ.

Nu xe dɔ anyi ɔ ji le de

Ɖo Benɛ ɔ, wemagbo xe mɛ ye nɔ wlan vijiji le dɔ de ka sɔgbɛ telele a. E mɔ dɔ sunu kpo nyɔnu kpo xe nɔ da yede le de ɔ, susu yetɔn ka nɔ wle alɔ a, mɔke ye ka nɔ do anyiko vi yetɔn le tɔn wemagbo mɛ dɔ axɔsu-xwe a. Asi kpo asu kpo xe le le de 10 dɔ 100 ji we wle alɔ dɔ axɔsuxwe. Xe kpo le de nɔ da yedeke le dɔ hennu sin alɔji, nɛ zɔn bɔ amede ka nɔ nyo amɛ nabi xe nyi asu kpo asi kpo taun de nyi dɔ to ɔ mɛ a. Tɔgbotɔgbɔ le sin walɔ le nɛ, osen ma nywenyi alo ye dɔ hɔn na osen sin amejizinzi le. Osen ma nywenyi walɔ nɛ nɔ ze dɔhlan vi le sin ace kpo amejito le sin azɔn hinhɔn na kpo wu.

Nudodindin **ESGB/La Passerelle** tɔn gbɔn osenzɔnwato untɔn le ji na xwe awe ko dexle dɔ asu kpo asi kpo xe wa ye de le de mɛ ɔ, 90 dɔ 100 ji we dɔ adɔdindɔnmɛ. Amɛ-jito le nɔ dɔnnu kpo zengidi kpo dɔ vi le nukunmɛ. Vi le ma na kpewu nɔ nu mɔtɔn le tenmɛ a, nɔ su hɔn dɔ ta nɛ ye ma se nu xe dɔ jɔ de o, alo ye na tɔn bo yi ci toxomɛ. Nɛ adɔn nɛ ma gbo a, amejito le nɔ klan kpoun xe ye ma nɔ lin dɔagboe vi le tɔn kpɔn dejan a de. Amejito le sin kinklan nɔ gbo wannyinyi kpo vihinhen kpo sin kan xe dɔ amejito le kpo vi le kpo mɛ de ɔ.

Vi xe dɔ ajito le kinklan sin ninomɛ le de dɔ sudeji anyi-hɔngbe anyihɔngbe. Vi nɛ le nɔ nɔ nubukpɔn mɛ, bo nɔ le mɔ hwede e le nu dɔ mi le we dɔn kinklan lɔ wa amejito le. Ɖo flɛn nɛ ɔ, e jɛ dɔ e nɛ na ye ayijayi kpo jidide kpo, vivede ɔ, ye nɛ nyo alexɛ nu le na wa nyigbɔn de nyi : menu de we ye na nɔ ɔ? Hwetɛnu we ye na mɔ amejito yetɔn le do? Menu we na tɔn sin xwe lɔ gbe? Novikan ye e novino le tɔn na gbo we a? Xokanbyɔ ma mɔ dewu na nɛ le nɔ hen awexoame wa na vi le, xe amejito le ma nɔ flin dɔ nudindɔn hwenu a de. Vi nɛ le nɔ wa nyi adan-tɔn le alo xomɛ nɔ kpɛn na ye. Nukɔnyiyi dɔ sukulu nɔ glo, ye mɛ amede e le nɔ dibu na amlɔdidɔ, amede e le nɔ tɔn sin xwegbe bo nɔ ci tome alo afitome le.

Ɖo xodiqɔ ɔ wana xe le wu xe **ESGB/La Passerelle** blo ɔ xodɔ na wɛketɛn le mɛ ɔ, amɛ xe nɔ yɔ kan le ɔ susu nyi nyɔnu xe le ɔ asu kpo asi kpo sin adɔnmɛ ɔ ɔ, bo nɔ sɔ awuvesise yetɔn le sɔ do agun. Vi le hinhɛn; asu na gbɛ na asi ɔ e ka na wa azɔn xe e kplɔn ɔ a; nu nɛ le nyi vivesise do na nyɔnu sin walo susu xe mi nɔ mɔ le ɔ. Nudodindin le ɔ xle ɔ vito le ka nyɔ azɔn yetɔn le xe sen ɔ na ye ɔ vi le wu ɔ nyi a, lo bo nɔ dogido azɔn nɛ le kpo goyi yi kpo. Nudindɔn asu kpo asi kpo le tɔn nɔ nyi hwɛdiqɔ xwegbe tɔn xe nɔ na ace titeungbe tɔn sunnu ɔ hwendo ji ɔ. Linlin xe na ace ɔkpounkunmɛ amɛjito le ɔ e nɔ wɔnya na, alo e nɔ sɔ nyigbe. E nɔ ya tran nɛ vino le na tɔn sin hwendo lo mɛ bo na le gɔn kancica maqɔ xe vi le. Nɛ axwetɔ lo we jo hwendo lo do ɔ, hun vino lo ɔkpɔ kɔ we vi le na nɔ.

Vito lo nɔ ɔkɔ sin vile wu bisese. Walo nɛ xe ɔ nu hengble jenwe ɔ ɔ hun hɛn na amɛ ɔ. Wu lo we zɔn bo titomɛ **ESGB/La Passerelle** kpo bɔdewu untɔn le kpo mɔ ɔ e ɔ dandanmɛ bo ye na jra osɛn xe ɔxo sin walo nɛ le wu ɔ. Osɛn xe ɔxo sin agbɛtɔ kpo hwendo le kpo wu ɔ (Osɛn n°2002-07 xe e ɔtɔn sin azan 24 wosun tɔn ɔ oxwe 2004 mɛ ɔ, xe ɔxo sin agbɛtɔ kpo hwendo le kpo wu ɔ) kpo osɛn xe ɔxo sin yɔkpɔvi le wu ɔ kpo (Osɛn n°2015-08 xe e ɔtɔn sin

azan 8 osun godo tɔn 2015 oxwe 2017 mɛ ɔ, xe ɔxo sin yɔkpɔvi le wu ɔ kpo) we na ɔewu na walo nɛ le, bo le nɔ kpo xe osɛn ɔvo le bo na todindɔn amɛ xe na gba osɛn nɛ le alo na gbɔn akpa na yee le ɔ.

Osɛn awe nɛ le ɔ nyi kpɔndewu alo jlɛnu na wema xe. Osɛn xe ɔxo do yɔkpɔvi wu ɔ (CE) flannyi ɔ osɛn titomɛ butebu agbɛ lo tɔn xe ɔxo do ace yɔkpɔvi le tɔn wu ɔ ji (CDE), tauntɔn, azɔndiqɔ xe le ɔ osɛn amɛyugbeji tɔn xe ɔxo do yɔkpɔvi le sin ace kpo lanmɛ nɔ ganji yetɔn kpo wu ɔ (CADBE), bo na sɔ nɔ ali ɔkpɔ ɔ ji. E ka din na wlan nu xe ɔ osɛn wema nɛ le mɛ ɔ bi ɔ fi a, ɔ wema xe na wa klo tran.

Glɔmedide xogbe kpo xokun xeɛ kpo tɔn lɛ ɔ, osɛnwema xe dɔ sɛnxwiji lɛ dɛ mɛ wɛ e can ye te.

Xodide : Walɔ xe zan ayixa alo nuwanu dɛ bo na sɔ dɛ azin xe dɔ xomɛ dɛ tɔn azanmakpe dɛ ɔ, alo xe nɔ yawu nyi dɔ e na sɔ nu dɛ bo na sɔ dɔ xoto sin hwin-hwen te na nyɔnu dɛ ɔ. (Art. 3 VFF)

Amɛ awe kpɔnɔ : Sunnu kpo nyɔnu kpo xe da yedeke lɛ dɛ ; asu kpo asi kpo. (Art. 3 CE)

Ovi : Gɔnmɛsise xe ye na « ovi » dɛ wɛ nyi agbɛɔ dɛ kpekpe xe ma ko dɔ xwe 18 a dɛ. « ovima ko jɛ wudeke sinu » can dɔ gɔnmɛsise dɔkpo nɛɔ ke. (Art. 2 CE)

Amegandidɔ ɔɔɔɔɔɔɔ : Nuwiwa magbodo dɔhlan yɔkpɔvi dɛ bo na sɔ dɔn ɛ nɛ e yigbena amededidɔ nuwiwa lɛ. (Art. 3 CE)

Dagboɛ taji yɔkpɔvitɔn : Yɔkpɔvi sin aɔɛ kpo sunsun wuntɔn lɛ kpo dɔ taji na nu deɛ bi. (Art.3 CE)

Kposinɔn : Nuwiwa xe zin asukusiji nɛ e na sɔn asu dɔ sunnu xe ku dɛ sin hwendo mɛ dɛ.

Alɔwiwle : Dɔ Benɛtome ɔ, alɔwiwle wɛ nyi gbeyiyi na kpɔnɔ sunnu dɔkpo nyɔnu dɔkpotɔn, sɔ zɔndɔ sɛnxwiji. (glɔmedide titome xe blo wema xe dɛ tɔn dɔ afɔdide 123 kpo 126 kpo osɛnwema CPF tɔn mɛ)

Adagbonanyɔnu alo nusen dɔ nyɔnuxwe : E na sennu dɔ nyɔnuxwe alo e na dɛnu dɔnyɔnuxwe na nyɔnu lɛ, alo nuwiwa dɛkpekpe dɔhlan apka nɛ xwe na nyɔnu lɛ. (Art 3 MGF)

Asudida alo asidida madoxwede : Alɔwiwle na yɔkpɔvi xe ma dɔ xwe fɔtɔn-nukun-atɔn a dɛ. (Art.3 CE)

Yesudide afɔkutɔn kpo vodunnuwiwa afɔkutɔn lɛ kpo : Yesudide afɔkutɔn lɛ kpovodunnuwiwa afɔkutɔn lɛ kpo wɛ nyi nuwiwa alo osɛn hwendometɔn xoxohwenutɔn lɛ xe nɔdɔ dɔ awusra na vi ɔ alo yesufɔ na vi ɔ, lo bo ka nɔ do afɔku agbɛ vi lo tɔn dɛ ɔ, tawuntɔn lɛwɛ nyi amasinunnu lɛ, nucica lɛ nunu, nuzindovegome n'ame nuwiwa lɛ, nuɖuɖu alo nununukpikpedokɔji n'ame nuwiwa lɛ, vijodo dɔ fifame alo zosome, akpadoviwu kpo alyannuxoxohwenutɔn lɛ dɛ kpo, vi sin agbɛ sɔ sindokɔ na vodunnuwiwa lɛ. (Art 184 CE)

Amexixo kugbe agbɛgbe alo alannu wiwa xe yɔkpɔvi : Amexixo kugbe agbɛgbe aloalannu wiwa xe yɔkpɔvi wɛ nyi nuwiwa dɛkpekpe xe nyi zingididuxɛvi dɛ, nutɛvi alovisudoxɔmɛ, bo na sɔ do vivesise na agbasa wuntɔn alo sunsun wuntɔn, wannyinyi wuntɔn kpo takame wuntɔn kpo. (Art.199 CE)

Amededidɔ gannugannu : Amededidɔ gannugannu wɛ nyi amɛ dɛkpekpe xe na sɔ anɛkwinsɔ do numɛ, minyelinu, migomɛ, alo ali dɛkpekpe xe dɔ awutu na amɛ devo dɛ mɛ dɛ, alo ena sɔ nɔdɛkpekpe sɔ do numɛ, minyelinu, migomɛ, alo ali dɛkpekpe xe dɔ awutu na amɛdevo dɛ mɛ, xe amɛɔ ma dɔ wudekemɛ bo yigbe kpo jro wuntɔn kpo na nuwiwa mɔwunkɔtɔna dɛ. E dɔ mɔ co, osɛn ka yigbe na gbeyiyi nyɔnu xe ma dɔ xwe 16 a lɛ dɛ tɔn a. (Art. 3 VFF)

Ota I : Alɔwiwle kpo kanblame untɔn lɛ kpo

Kounmɛ dɔ kogbe mɛ

Nɛ sunnu kpo nyɔnu kpo dɔ wannɔyinyi na yedɛke lɛ bo din na nɔ kpo ɔ, yɛ dɔ na yi mɔ Tokpɔnlagan alo Tokpɔlavigan to yetɔn lɛ mɛ tɔn bo na do alɔ wema mɛ. E nɔ yɔ nuwiwa nɛ dɔ alɔwiwle axɔsuxwe tɔn. Alɔwiwle nɛ dɔ yɛ dɔ na na sisi yeedɛke lɛ dandan mɛ. Nɛ ɔ sunnu kpo nyɔnu ɔ kpo ka lɛ dɔ na lɛ blɛ yeedɛ lɛ a. Yɛ dɔ na dɔ gbe kpo bo na kplɔn vi lɛ. Yɛ mɛ dɔkpo dɔkpo dɔ na blo zinzan bo na sɔ blo hudo vi lɛ tɔn lɛ. Nɛ asu alo asi gbe akwɛ zan dɔ vi lɛ wu ɔ, amɛ dɛ lɔ xɛ agban ci kɔji na dɛ na yi hwɛdɔxɔsa bo yi wema xɛ na zɔn bɔ awɛgɔ untɔn na nywenyi dɔ we dɔ na zan akwɛ dɔ xɔsa dɛ dɔ hwɛdɔtɔgan si.

Amɛ awe xɛ da yedɛke lɛ dɛ dɔ na nɔ kpo bo sɔ notɛn yetɔn. Nɛ nugɔnmɛmase wa wa ɔ, sunnu lɔ wɛ na sɔ notɛn na hwendo lɔ. Vɔ lo ɔ, nɛ nyɔnu lɔ mɔ dɔ, notɛn xɛ sunnu lɔ sɔ dɛ ma na ayijayi wɛ kpo wi lɛ kpo a, hwɛdɔxɔsa na na ɛ aɛ bɔ ulɔsu na sɔ notɛn untɔn. Asu kpo asi kpo dɔ na wa azɔn xɛ yɛ jlo lɛ dɛ dɔkpo dɔkpo.

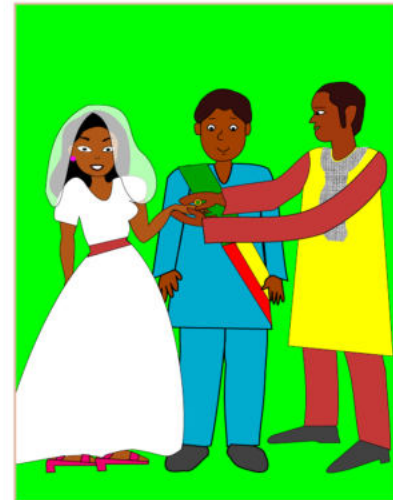
XOÐÐOXOWU :

Ðo Bene ɔ, asudida alo asidida unkuɓe awe we tiin: asudida alo asidida axɔsuxwe tɔn kpo asudida alo asidida vɔnu alo Xɔntɔnmenino kpo, xe ma ɔo osen nuwiwa ɔe a ɔe. Xɔntɔnmenino le we nyi asudida alo asidida unkuɓe xe bo ɔo Beneto me le ɔe.

E no le mo asudida alo asidida so gbɔn hennu walo le ji bo tovi le susu no blo. Asudida alo asidida ne ka ɔo ace di alɔwiwe ɔɔun a. Ðo ne me ɔ, e ka ɔo osen sin nuwiwa ɔe a, bo e ka le na ace tii amede ɔo hwendo lo me a. Ne ame ɔokpo wa ku ɔo asu kpo asi kpo le me ɔ, fi xe vi le na no ɔe kpo cino mima kpo no wa nyi tukaɔa, e no nya ame xe ɔo agbe ɔe sin cino le kɔn.

E ɔo mo co, osen na gbe agbanina kleun ɔe na nyɔnu lo sin hennu le. (Art. 142 CPF)

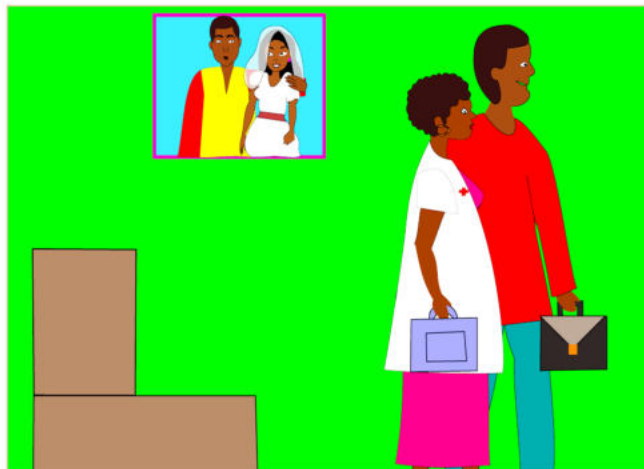
Alɔwiwe so nyɔnu lo kpo sunnu lo kpo so ɔo blo alɔgato jle ɔokpome tɔn le na yedeke le. Sunnu ka ɔo ace ganhwameto tɔn ɔe ɔo aso ji a, co, ulɔ we ka nyi gan na hwendo lo. Vo lo ɔ, ɔo Bene sin walo le me ɔ, nyɔnu susu no wa ci di yɔkpɔvi alo «nuzinza» ɔɔun. Sunnu no nyi nubiwukpeto. Tegbe tegbe ɔ, nu xe nyɔnu lɔsu sin akwe xo le ɔe ka no le nyi untɔn a. Nu xe no jo tegbe tegbe ɔo hwendo le me ɔe kposese ka no soɔbe xe osen a.

Alwiiwle dɔkpo xe osen nagbe na dɔ Bene dɛ we nyi alwiiwle «sunnu dɔkpo nyɔnu dɔkpo tɔn» (Art. 143 CPF). Nyɔnu susu dida xe sen gbɛ agbaungba dɛ le kpo dɔ jeji tɛgbɛɛ.

Asu kpo asi kpo le dɔ na zan akwe dɔ zinzan xɔme tɔn le me sɔ zɔn dɔ hɔnhɔn ame dɔkpo dɔkpo tɔn ji we e nyi, vɔ lo ɔ e ka no nyi mɔ dɔ nu xe mi no mɔ le dɛ me a. Zinzan ne le no hen tukada hen wa. Nyɔnu susu no mɔ dɔ sunnu kedɛ sin azɔn we nyi xɔme hinhɛn. Dɔ fidevo le ɔ, nyɔnu le kedɛ we no xokan bo no na nuɖuɖu vi le. Hwenu hwenu ɔ, dɔ nyɔnu susu dɔtɔ le sin hwendo me ɔ, zinzan anyihɔngbe anyihɔngbe tɔn le no nyi agban bo no ci kɔji na vino le kedɛ.

Ne ame dɔkpo gbɛ akwe zan ɔ dɔ hwendo me ɔ, ame awego ɔ kɔn no kpewu kenu a, alo ye no kpɔn bo no dɔ dɔ yedeke le tenten.

Ota II : Vinyinyi sin ace

Kinkan 1 : Vinyinyi senxwiji tɔn (Vijiji alɔwiwle mɛ tɔn)

Kounmɛ dɔ kogbe mɛ

Nɛ asu kpo asi kpo wle alɔ dɔ Tokpɔnlagan alo Tokpɔnlavigan de hwɛ co bo ji vi ɔ, vi nɛ lɛ dɔ senxwiji. Nɛ sunnu kpo nyɔnu kpo ji vi hwɛ co bo wle alɔ ɔ, vi nɛ lɔsu dɔ senxwiji. Vi awe nɛ lɛ na dɔ jigbewema bo na dɔ sunnu lɔ sin hennunyikɔ dɔ wema mɛ. Jigbewema wɛ nɔ dɔ amɛ xetɔn wɛ vi nyi dɛ. E nɔ wa jɔ, bo sunnu na dɔ vi dɛ mɔ ka nyi wetɔn a. Nɛ e dɔ nu xe wutu e dɔ mɔ dɛ kpo kpɔndewu lɛ kpo ganji ɔ, osen siwu mɔ ahwejiɔ nɛ. Nɛ sunnu lɔ kpo nyɔnu lɔ kpo ma dɔ kpo a bo klan ɔ, vi xe nyɔnu lɔ na ji dɔ azan 300 gidomɛ na kinkan yetɔn dɛ ka kpewu na nyi sunnu lɔ tɔn a. Nɛ nyɔnu dɛ mɔxo ɔ, asu ɔ dɔ na yi Tokpɔnla zɔnwaten alo Tokpɔnlavi zɔnwaten bo yi do alɔ wema mɛ cobɔ xoto lɔ na dɔ sun atɔn (3), bo na dɔ we wɛ nyi tɔ na vi xe dɔ xomɛ dɛ ɔ. Nɛ asu dɛ ma blo mɔ a, nɛ e ji vi lɔ ɔ, e na do nɔnɔ sin hennunyikɔ wema mɛ nɛ.

XOƆƆDOXOWU :

Osenwema xe ɔɔxo do yɔkpɔvi le sin ace wu de (CE) oo, alo xe ɔɔxo do agbeto kpo hwendo le kpo wu de oo (CPF), ye bi nywenyi ɔ vi xe alɔwleto le ko ji de bi we ɔo ace ɔokpo ɔ le, valavo ne e wa de gesidonu de le toɔn ɔo alɔpka vo ji be wu jen e na nyi. Ɖo sen ɔ me ɔ, vi xe ɔo alɔwleto le tenten de ɔo na yi to ɔ lo sin hennunyiɔ.

Afɔɔɔde 141 sen ye ɔɔxo do yɔkpɔvi le sin ace wu de (CE) ɔon nuzinameji de henwa, ɔo e byɔ ɔo ame xe doxo de ɔo na yi do alɔ wema me ɔo axɔsuxwe ɔo sun atɔn gblame, ne e ma nyi mo a, ne e ji vi lo ɔ, be e na so nɔnɔ ɔ sin hennunyiɔ do wema me ne. Linlin senbloto toɔn we nyi ɔo e na gukun na xoto gbige nuwiwa le ɔo alɔwleto le sin hwendo me. Cobo axɔsu wema xe na de ali na nuwiwa atenme atenme xe ɔo osen xe ɔɔxo do yɔkpɔvi le sin ace le wu de na toɔn ɔ, we zɔn bo Beneto ɔ ɔo ada-wuzu sin afɔ ji sin nuwiwa le me.

Wema deɔo le din hwe, bo e no yi ɔo Tokponla zɔnwaten alo Tokpolavi zɔnwaten, bo no so blo jigbewema vi xe ye ma do anyiko wema me na ɔo jiji yetɔn sin azan 30 gblame a le de, bo no so blo jijiwema na ye.

Kinkan 2 : Vinyinyi gbɔn anyihinhɔnmɛ sɛnɔwiji
(vijiji alɔmawle)

Kounmɛ ɔo kogbe mɛ

Anyihinhɔnmɛ sɛnɔwiji sin vi wɛ nyi vi xɛ ajito kpo ajino untɔn lɛ kpo ma wle alɔ ɔo axɔsu xwe a ɔe. Kancica anyihinhɔnmɛ tɔn ɔo vi kpo amejito untɔn lɛ kpo mɛ hɛn ɔ e na ɔo gesidonu ɔo ohwɛ nukɔn. Sɔ gbɔn amejito sin gbeyiyi kpo jlo kpo mɛ ɔo vi mitɔn wɛ, alɔ sɔ gbɔn wema xɛ e nɔ yi na vi xɛ e ma ɔo wemamɛ a ɔe alɔ jigbewema kpo mɛ.

Asu kpo asi kpo xɛ ma wle alɔ ɔo axɔsuxwe a lɛ ɔe sin vi lɛ wɛ nɔ nyi anyihinhɔnmɛ sɛnɔwiji sin vi lɛ. E ɔo mɔ cɔ, ɔo cɔnɔ ɔuɔu kpaxwe ɔ, vi anyihinhɔnmɛ sɛnɔwiji tɔn kpo vi sɛnɔwiji tɔn kpo wɛ ɔo aɔe ɔokpo lɛ, nɛ ye gbɛ ɔo wema xɛ doxle ɔo ye nyi amejito lɛ sin vi kpoun ɔ.

Afɔɔɔɔɔ 141 sɛn xɛ ɔɔxɔ ɔo yɔkpɔvi lɛ sin aɔe wu ɔe (CE) tɔn, xɛ ɔo dandan mɛ ɔo, vito na na anyiko untɔn ɔo xotoji ɔo axɔsu xwe hweco xoto na ɔo sun atɔn ɔe ɔ, lɛ kan vi anyihinhɔnmɛ sɛnɔwiji tɔn lɛ ga. Vito nyiko nina ɔo vivede nɛ vi xɛ e na ji ɔe nɔ kpɔn wa nyi vi mɔɔo tɔ gɛ.

Ota III : Nuzinameji kpo azɔn amejito tɔn lɛ kpo

Kinkan 1 : Aɛ yɔkpɔvi tɔn lɛ

Kounmɛ dɔ kogbe mɛ

Asu kpo asi kpo lɛ dɔ na nywenyi dɔ vi lɛ dɔ aɛ, bo na tenkpa blo zɔn dɔ aɛ nɛ lɛ ji, bo na lɛ blo bɔ tovi lɛ na lɛ zɔn dɔ ye ji ga. Amejito lɛ dɔ na nɔ na yɔkpɔvi lɛ nu ye na nyo na lanmɛ nɔ ganji yetɔn dɛ, nɛ ye na kpewu sɔ hwen dɔ ninɔmɛ dagboe mɛ. Amejito lɛ dɔ kpɔn lanmɛ-syen vi lɛ tɔn ji, bo na na ye nuɖuɖu, bo gbo abata na ye, bo na sɔ ye dɔ xɔmɛ. Yɔkpɔvi dɔ na dɔ hwendo xe na nɔ cɔn alɔ deji dɛ. Amejito lɛ dɔ na kplɔn ɛ nu xe nyo bɔ ye na blo kpo xe ma nyo bɔ e na blo a dɛ kpo.

Ye dɔ na do vi lɛ sukulu alo azɔn mɛ. Amejito lɛ kpo tovi lɛ kpo ka dɔ na zun vi dɛ alo na xo e a. E ka dɔ na dɔ todindɔn dɛ na ɛ bo na sɔ do e wyan a.

Vi xe e ji dɛ ɔ, amejito lɛ dɔ na na ɛ anyikɔ. To lɔ dɔ na yi i di tovi dɔn. Vi dɔ na nɔ dɔ nu xe e lin dɔ ayijanyime dɛ dɔ vivo kpo ayijanyi kpo mɛ. E hɛn ɔ e na nɔ gbɛta xe jlo e dɛ mɛ. E hɛn ɔ, ulɔsu na sɔ sisen untɔn xe xwe untɔn na kpewu se glɔmɛ na dɛ.

Kinkan 2 : Vi do azɔnkplɔn xɔsa sin titomɛ kpo zinzan untɔn lɛ kpo

Kounmɛ dɔ kogbe mɛ

Cobo vi dɛ na byɔ azɔnkplɔn xɔsa ɔ, e dɔ na dɔ xwe 14, bo na ko vɔ sukulu dokɔnu tɔn. Gan untɔn, amejito alo amejikpɔntɔ untɔn lɛ kpo wulɔsu kpo dɔ na blo amɛdo azɔnmɛ wema bo na do alo e mɛ, lo bo na sɔ dɔ nukunmɛ na gan xe kpacɛ na azɔn xo lɛ dɔ Tokpɔn lo mɛ dɛ. Amɛdekpekpe xe ma na zɔn dɔ sen nɛ ji a dɛ, vito oo, vino oo, amejikpɔntɔ oo, alo azɔnkplɔn amɛto oo, senba na xo e.

Osen gbe dɔ azɔnkplɔngan xe ma dɔ xwe 25 a dɛ ka dɔ na yi azɔnkplɔnvi xe ma dɔ xwe 18 a dɛ dɔ azɔnxɔsa a.

XOƉƉDOXOWU :

Bo na so zon do CDE kpo CADBE kpo sin ali ji o, sen xe doxo do vi le sin ace le wu (CE) so nu xe ye do le de bo le vodo. Amejito le we nyi ame hweteteton le xe vi le sin ace sin nyinyi kpon unkueme na de. Ye we do na nyi sen le, cobo na blo bo ame devo le na nyi ga.

Xwe xe vi na do cobo na kplon azon de kpo fixe e na yi sukulu je hwe de kpo sin sen le do na nyi biblodeji godogodo do amejito le kpo gan azonkplonto le kpo de.

Nuzinzon le :

- E na gbe kan do osen xe doxo do yokpovi le sin ace le wu de jijla nu gbɔn nukpinkpon alo nuxixo walo le me.
- E byo alo e doxle wema xe dekunnu na xwe vi le de, kpo ba xeme ye je na sukulu le de kpo ton.

Kinkan 3 : Ace amejitɔn

Mimame 1 : Nu xe nyi ace amejitɔn ɔ

Kounme ɔ kogbe me

Cobo xoto na ɔ sun atɔn gblame ɔ, amejito le ɔ na ko yi ɔ ɔ Tokponla zɔnwaten alo Tokponlavi zɔnwaten ɔ nyɔnu lo mo xo. Ne e ji vi lo vo ɔ, amejito le ɔ na le yi mo ame ne le ke bo na yi «jigbewema» vi lo tɔn.

Vito kpo vino kpo we kpace na vi lo kaka bo e na ɔ xwe 18. Ye ɔ na blo nu xe nyɔ ne le ɔ bi. Ye ɔ na cɔn alo e ji, bo na do ali xle e, bo na cɔ e, bo na no wlebo ne, bo na na e kplɔn ɔagboe. Ye ɔ na do vi lo sukulu alo azɔnme. Amejito le ɔ na kpon vi lo ji ɔ ayijanyi, agbasame no ganji kpo amenyinyi kpo sin alinu. Ye ka ɔ na no wa nu kpo adan kpo ɔdɔlan vi lo de a.

Ye ɔ na tenkpon bo na kpon nu xe nyi vi lo tɔn le ɔji ganji bo na hen ye ganji. Amejito sin ace ɔido ɔ yɔkpɔvi ji ɔ na nyi zinzan bo na so blo nu xe na wa ɔagboe na yɔkpɔvi ɔ. Amejito alo amejikpɔntɔ le ɔ na hen vi lo bo e na mo vivo ɔ wudekeme.

XOƆƆDOXOWU :

Ɖo CE alo CPF kpo me ɔ, senbloto ɔ na ace vito le kpo viino le kpo ne no kpo bo zan amejito sin ace ɔ vi le ji. Amejito sin ace ne le ɔ azon kpo nuzinameji de le kpo na ye dohlan vi le kpaxwe.

Nuzinameji ne le ɔ nuzinza, kplonnina kpo amejome nyinyi sin alinu kpo. Vo lo ɔ, amejito le no won nuzinameji ne le tegbe tegbe, alo ye ka no so ye so ylo nujonu nyi a. Ɖo ne wutu ɔ, vi susu le bo ye ka no du ace yeton dodo le sin ale a.

Azon hweteton ye nyi amejito le ton, xe nyi ɔ ye na do vi le wema me de ka no nyi biblo a. Sukulu dokonuton no glo vi susu ɔ jigbewema maɔ utu. Vi susu no yi sukulu alo azonkplonxasa zanfonnukwe mayi. Bo ye ka no le ɔ kandeji ɔ mi na mo nu de bo du ɔ sukulu ganme a. Xove xove ɔ, ye ka no kpewu bo no wleto do nu xe ye ɔ kplon ye de wu di alexe e je gbɔn de a. Amejito susu no lin ɔ Mawu we na na nuɖuɖu vi le. Bo ɔ linlin ne me we ye no ji vi konde te akonwunta de ma wa sin zinza vi le ton wu. Nyonu susu le ɔ vi yi aton ame dokpo. Ɖo nyonu susu dato le sin hwendo me ɔ, adikanu alo jimaji we no nyi vijiji na nyonu le. Vito no wa ji vi do maxya (sin 15 yi 30, so yi).

Ɖo oxwe susu le gbe ɔ, gbavi umekponunɔ no ɔ tita sin zanfɔnnu yi je gan de me voo ɔ zan me. Gbavi umekponunɔ lo wa huzu vijikponɔ dagboe ɔ amejito le tenme. Vi le no kpon nuwiwa xe maɔ na kpon le a de, alannuwiwa le, akwegbe nyinya walo baɔa kpo nu ma na kplon dagboe le kpo. Vi susu ba kpɔndewu alo alijeto dagboe kpo, bo no gbɔ bo xodo hatɔ yeton le bo no blo ɔ nu xe ye no mo ɔ nuwiwa xe ye kpon le me de ji.

Vi le no so aɔaun nuwanu le (kantitekpako, alokan maɔosi, kanji nudobiba, nukpinkpon ɔ oyekpon-ten) xe wu alo yeton kpe le de bo no so kpon oye ma na kplon dagboe xe ye maɔa ace na kpon le a de. Nuwiwa ne le xe ma gbɔn amejito le nukunme bo ye butame sin ye wu a de ɔ, no tuntun vi le yi afɔɖide baɔa le me, tauntɔn amededido gannu-gannu, xwedemaɔ, kpo afoku untɔn le kpo bi. Awuve do agbazame na ame walo le nyi tegbee sin nu xe amejito le no zan ɔ vipinkplon sin alinu de, nyi nu bo osen xe ɔxo do yɔkpɔvi le sin ace wu de (CE) ka ko gbe. Kenyi e ɔ mo kpoun bo yɔkpɔvi du axosu ke a, ɔ e ɔ azon untɔn le bo ɔ na wa, bo hwedewu untɔn le na byɔ ɔ e na don to ne, vo lo ɔ, e na blo so zɔn ɔ okplon-nina walo ji.

Mimame 2 : Amejito sin ace zinzan

Kounme do kogbe me

Ne sunnu kpo nyɔnu kpo da yedeke le do axɔsuxwe ɔ, bo ye do alɔ wema me do Tokpolagan alo Tokponlavigan de hwe co bo do kpo ɔ, yewume awe le sin alɔ me we vi xe ye ji le de te, ne osen ma ko yi ace ne sin yeme ame de si do e donute alo e maɔo ninɔme na hen vi lo wutu ge a.

Vi xe ye ma wle alɔ cobo ji le de ɔ, ame xe de vi lo te de we do ace deji. Do e no wa jo bo amejito sin ace no ku gbidigbidi, alo na hwedenu do vi untɔn lɔsu ji. Hwe xe nu we nu siwu nyi mo le de we nyi ne amejito lo je azɔn ɔ, alo e do adanu wa xe vi lo, alo ulɔsu byɔ agbawungba do ame devo ne wa azɔn ne na we. Do flen ne ɔ, ame xe e so azɔn lo do alɔme na de we do ace amejitɔn do vi lo ji.

Ne vito kpo vɔnɔ kpo do adɔndindɔn me ɔ, ye do na yi hwedɔ-xɔsa, bo ye na kpɔn xe ye, fi xe vi lo na no bo e na nyo ne de. Ne ame dokpo ku do amejito le me ɔ, amejito sin ace lo nyi ame xe kpo do agbe de tɔn. Amo ne ame awe le bi ku ɔ, e do

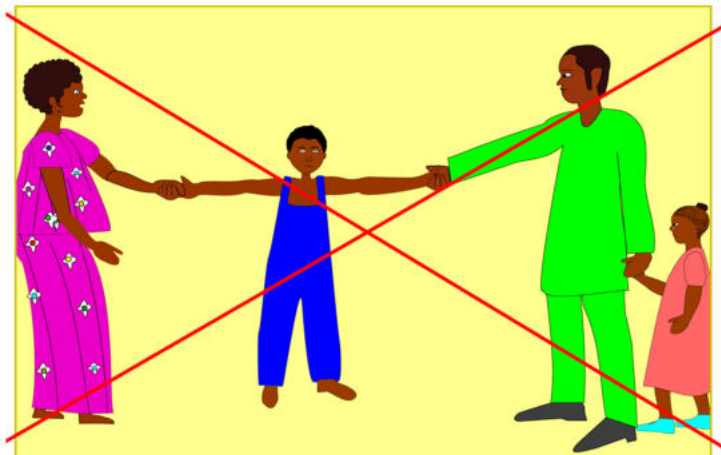
na so amejikpɔntɔ dokpo bo e na do amejito sin ace do vi lo ji.

XOƆƆDOXOWU :

E ɔo dandanme ɔo vito kpo vino kpo ɔo na no kpo bo zan amejito sin ace le ɔo vi le ji. Nu ne ɔ, tovi le kon no mo nukunnu jewu a. Ne ye wa klan ɔ, osenbloto na ye gbe ɔo ye ne yi hwedɔxasa bo hwedɔto le na ɔo fi xe vi lo na no bo e na nyo ne de. Hwendo le ka no yawu so ali ne a, ɔo ye ka mo nukunnu je osen ne wu a, alo ye no dɔbu na hwedɔto le. Akwe xe ɔo na zan ɔo flen de lɔsu no zon bo e no hen ye dote. E ɔoe ɔo hwedidɔo nyi vonusese ɔo Benetome. E ɔo mo co, tovi xe yi hwedɔxasa de ɔo akwezinzan de le na hweyiyo, hwegbigbo so do wemame, hwegbigbowema yiye, e le kpo nu devo le bo akwe xe e na su de ka hwedo tchaki gban a. Ɖo ne utu we adɔndindɔn le no ci anyi bo no hennugble ɔo vi le wu. Ne vito ku ɔ, e ka ya bo hwendome walo le no yigbe na amejito sin ace vinctɔn ɔo vi lo ji a. E no yi vi le so jo na sunnu lo sin novi le ɔokpo, alo e no ɔo nyɔnu lo ɔo na no kpoxo (bo na son asu dandanme ɔo xwe lo gbe).

Ɖewagbon ɔ, asu yoyo lo we ɔo na zan vito sin ace ɔo vi le ji. Ame ne we no walo cino vi le ton du sin ye si, bo so hu mo ɔ, e ka no le blo hudo dodo vi le ton le na ye a.

Mimame 3 : Amejito sin ace zinzan do cino vi le ton ji

Kounme do kogbe me

Yokpovi ka na kpewu blo nu le ganji di ameganxo doun ne e ma ko do xwe 18 a. Yokpovi hen ɔ, e na so cino le : akwe, oxwe alo anyigba, nu devo le ga.

Bo xe e ma ko hwen bo na kpenukun do nu ne wu ulosu a de ɔ, to ɔ kpo nɔnɔ ɔ kpo we na kpenukun do yewu kaka so na hwenu xe e na hwen de ɔ.

Vo lo ɔ, ne dagboe xe ame xe do adɔkun le ji kpɔn de do len do ayixame le de gbɔnvo na vi lo ton le ɔ, hun amejito xe do vi lo sin adɔkun le ji kpɔn de do na din agbanjikpɔntɔ devo bo e ne wa azon lo. Ne afɔklennu le wa do tiin ɔ, e do na yi mo hwedɔto xe no kpenukun do acedido do nuji sin xo le wu de do hwedɔxɔsa.

XOƉƉDOXOWU :

Nε amejito ɖe ku ɔ, vi ɖo na so cino xe nyi untɔn ɖo amejito xe ku ɖe sin adɔkun lε mε ɖe. Nε ɔ, amejito xe ɖo agbe ɖe ɖo na zan vi lo sin adɔkun lε ɖi «hwendo sin gan ɖagboe ɖɔun» lo bo na ɖogbe untɔn na vi lo nε e wa hwen ɔ.

Ale xe e no yawu jε gbɔn ɖe wε nyi ɖɔ, amejito lε no zan vi nε lε sin adɔkun ɖi adɔkun yetɔn lɔsu lε ɖɔun. Bɔ e ka no lε wa kpo nu tii bɔ vi lε no hwen bo no wa mɔ a.

Nu ɖo gbanji ɔ, nε tukaɖa wa ɖo nu lε jikpinkpɔn wu ɔ, amejito lε ɖo na no so xo lo yi mɔ hwedɔtɔ xe no kpe nukun do aɖeɖiɖo sin xo lε wu ɖe.

E blawu ɖɔ, ɖo Beneto mε ɔ, amede ka no blo ɖo nuzinameji amejitɔtɔn lε ɖe ji a. Ayi xe ji mi te ɖo Beneto mε ɖe ka na ali ɖɔ vi lε nε kplan amejito yetɔn lε so yi hwegun a.

Ota IV : Osen do do alannuwiwa do kplɔnnina vi me gbɔnvo na hwendo me tɔn.

Kounme do kogbe me

Otodindɔn dekpekepe, amexixo kpo alɔ, akɔn, oba, okpo alo ɔɔbakan kpo nyi sen do sukulu le, azɔnkplɔnten le, nɔɔɔevikpame le, titome axɔsu alo amevɔnutɔn le kpo me.

Axɔsu do na wagbɔnde bo amesisi do na nɔ atɛn nɛ le me, mɔ lɔke walo xe nɔ do akpa amɛwu de kpo devo xe nɔ gble awu na amɛ, kpo xe nɔ na awuvesise de kpo do na gu.

Agbasame sin awuvesise dekpekepe dido na yɔkpɔvi bo na sɔ dɔnto nɛ, bo na sɔ vannukun doe, bo na sɔ hɔnhlɔn sɔ zinji bo na sɔ yixo do nu nɛ nyi nu bo sen gbe.

Nɛ amɛ xe do awuvesise mɔtɔn le de nyi axɔsu zɔnwato oo, alo amɛ xe nyi amɛ nukundeji de alo do bibeme de ɔ, axɔsu do nya ɛ wle dandan.

XOΘCDOXOWU :

Osen xe d̄oxo do ȳokp̄ovi l̄e sin āc̄e wu d̄e gb̄e okpo kpo oba kpo s̄o d̄onto na ām̄e sin xo d̄o sukuluxwe l̄e, az̄on-
kpl̄ot̄en kpo xwegbe alo hwendo l̄e m̄e kpo. N̄e utu k̄e
ȳokp̄ovi na hwuzu ax̄osu a, d̄o e d̄o az̄on unt̄on l̄e bo na
blo, b̄o dida alo nuwanyido unt̄on l̄e d̄o na d̄o todind̄on,
v̄o lo ɔ, s̄o gb̄on okpl̄onina lo ji w̄e e d̄o na nyi. Ām̄e xe n̄o
c̄on al̄o ȳokp̄ovi l̄e ji l̄e d̄e d̄o na n̄o zanunte do nu n̄e wu.

Nuđido l̄e :

- E na d̄enum̄e na cica kpo az̄onkpl̄on am̄eto l̄e kpo
d̄o osen xe d̄oxo do ȳokp̄ovi l̄e wu d̄e gb̄e d̄o e ma s̄o
zan oba kpo okpo kpo d̄e do vi l̄e wu o.

- E na d̄enum̄e na cica kpo az̄onkpl̄onto l̄e kpo d̄o ye
n̄e zan todind̄on wal̄o d̄agboe kpl̄onninat̄on l̄e bo s̄o
kpl̄on vi l̄e.

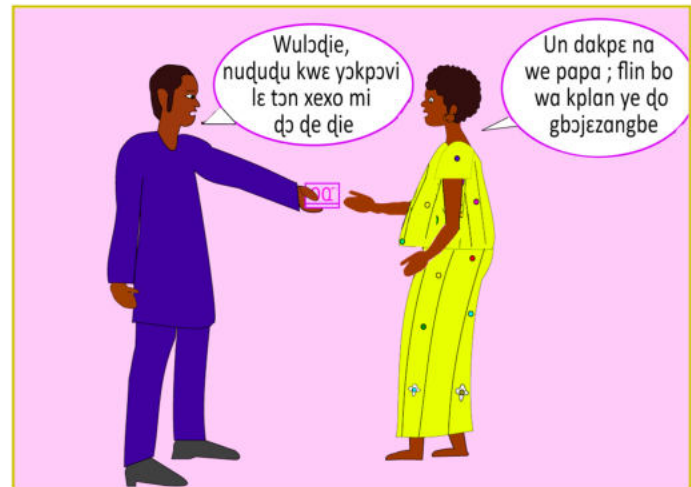
Ota V : Asu kpo asi kpo sin kinklan

Kounme dɔ kogbe me

Ne asu kpo asi kpo le ma so le dɔ kpo can, bo ma so dɔ xɔ dɔkpo ɔ me can, ye gbɛ yedeke le can, ye me awe le sin alɔme we vi le te. Xe amejito le ma so dɔ kpo dɔ xɔ dɔkpo ɔ sa dɛ ɔ, e na so vi lo so do alɔme na vito, alo vito, alo amɛ devo xe na wa dagboe na vi lo dɛ.

Ne amejito le wle alo dɔ axɔsuxwe ɔ, hwɛdɔxɔsa we na degbe amɛgbigbetɔn, bo na dɔ amejito xe de we vi le na no dɛ. Cobo hwɛdɔtɔ le na so gbeta ne ɔ, ye no kpɔn ganji fi xe na nyo na vi lo dɔ agbetɔnyinyi, hudo kpo kplɔnyiyi kpo sin alinu dɛ. Hwe dɛ le nu ɔ, amɛ devo we e no so vi lo so do alɔme na. Ne gbeta ne we tɔn ɔ, e ne nywenyi dɔ nu xe nyo na vi lo dɛ ne. Cobo hwɛdɔtɔ na so gbeta ne ɔ, e siwu dinnudo dɔ amɛlo sin walo le wu ne e na kpewu so gbeta dagboe. Amejito xe de vi lo ma te a dɛ dɔ na no na akwe amɛ xe de vi lo te dɛ tegbe tegbe, bo na so do e alo dɔ nuɖuɖu, sukulu kpo lanme na no ganji kpo sin alinu.

Hwɛdɔtɔ lo we no kpɔn hɔnhlɔn amejito lo tɔn bo no kan akwe xe e na no na dɛ. Amejito ne ke le dɔ na mo ali bo na no kpɔn vi le bo na no dɔxo xe ye.

XOƆƆDOXOWU :

Kinklan alɔwleto le tɔn, alo xɔntɔnmɛ na bo jivi le tɔn, ninɔmɛ ɔokpo le mɛ wɛ ye na so vi le ɔo nɛ ye bo nyi vi senxwijiɔn oo alo vi asexwijiɔn oo.

Zɔninɔ, kinklan alo vovoninɔ xɔntɔnmɛnɔto le tɔn ɔ, alo cɔn amɛ ji sin ace ɔokpo unkunmɛ le wɛ ye na vi le:

-Wannyinyi sin kancica hen ɔote kpo amɛjito awe le kpo.

-Amɛjito awe le sin ace hen ɔote, nɛ senba ma ko xo amɛɔe ɔo yemɛ a ɔo adanuwiwa ɔe wu a (ɔi amɛɔsu sin vi de dido ɔɔn).

-Amɛjito sin azɔn le ɔohlan vi le de ɔo nyi yemɛ awe le tɔn. Nu xe na nyo na vi lo ɔe wɛ na na nyi nuviɛ na amɛjito le nɛ ye na bo ɔo kinklan sin nudindɔn mɛ can alo nɛ ye klan lo guidomɛ can.

Hwenu xe amɛjito le ɔo klan ɔe ɔ wɛ ye ɔo na na kpo bo to nu xe kan fi xe vi le na na ɔe, hwudo yetɔn le, sukulu, okplɔnyiyi, nunywenyiyiyi kpo azɔnkpinkplɔn vi le tɔn kpo, ace bo na wa kpɔn vi amɛjito xe de vi lo ma te a ɔe tɔn kpo fi xe e na na ɔe kpo.

Amɛjito xe de vi lo ma te a ɔe na na do alo amɛ xe de vi lo te ɔe, alexe e kpewu kpɔn ɔe, ɔo nuɔuɔu, atike, sukulu kpo azɔnkpinkplɔn vi lo tɔn kpo mɛ.

Nɛ vi lo gbɛ ɔo xwe 18 vɔ, be azɔn nɛ tɔn sin ko na amɛjito xe osɛn ɔe ɔo nuɔuɔunina sin azɔn na ɔe.

E ɔo mɔ co, nɛ vi xe ɔo xwe 18 lo ɔe ma ko kpe uɔeke ji a, amɛ xe lomɛ wɛ e te ɔe siwu le byɔ alɔdo amɛjito awego ɔ xe de vi lo ma te a ɔe jlo ɔo vi lo hinhen sin alinu.

Ota VI : Alannu wiwa xe nyɔnu kpo nyɔnuvi le kpo

Kounme dɔ kogbe me

Cɔcɔcɔ dido dɔ amededido utu (nuwiwa xe je nukɔn na amededido le dɛ) biblo na vi alo nyɔnu we nyi dɔ amede na degbe do ame, gbɔn xodidɔme, afɔdɔdeme, nuwinwlanme, awendido bleble na yɔkpɔvi ma dɔ xwede alo na nyɔnu dɛ, bo na sɔ dɔn e ne e na yigbe mɔtɔnmɔtɔn na amededido nuwiwa le.

Amededido gannugannu we nyi nuwiwa xe me, sunnu alo sunnuvi, xwe dekpekpetɔn, na sɔ nu dekpekpe, alɔvi, alo anekwin untɔ, sɔ do gbɔnnu na nyɔnu, nyɔnuvi, alo e na vle nuwiwa ne na nyɔnu alo nyɔnuvi dɛ xe ma yigbe na nu mɔunkɔtɔn a dɛ; alo nyɔnu, nyɔnuvi dekpekpe, xwe xe e ko gbɛ dɔ dɛ, bo na zin sunnu deji ne e na sɔ anekwin untɔn alo nu dekpekpe sɔ zindo gbɔnnu untɔn me dɛ, alo e na vle nuwiwa mɔkɔtɔn xe sunnu lo alo sunnuvi lo ma yigbe na dɛ. E siwu nyi e sɔ do nume, alo ali dekpekpe xe dɔ awutu na ame xe e nu lo wa na dɛ.

Amededido gannugannu we nyi ame dekpekpe xe na sɔ anekwin nutɔn alo nu dekpekpe sɔ do nume, miynelinu, migome, alo ali dekpekpe xe dɔ awutu na ame devo dɛ me dɛ.

Oxodide we nyi e na sɔ jlo bo sɔ dɔ xoto sin hwinhwen te.

Oxodide xe dotogan na gbe dɔ e ne blo dɛ kedɛ we osen na aɛ.

Ame dekpekpe xe na do amededido sin cɔcɔcɔ na ame dɛ, na dɛ-xo dɔ bibeme dɛ, na dɔ amede gannugannu dɛ, osenba na xo e.

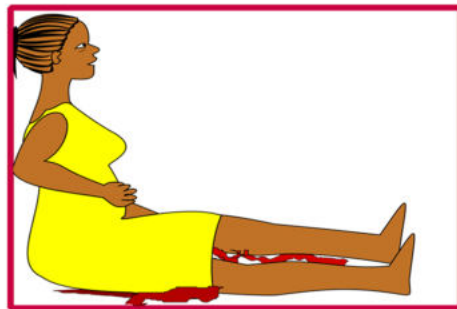
XOƉƉDOXOWU :

Nyɔnu le kpo nyɔnuvi le kpo we no yawu je oxodjide, cɔcɔcɔdido na amɛdedido, amɛdedido gannu-gannu, osokwinkpikpa kpo agalile jɔdido le kpo nuwiwa le mɛ.

Amejito de le no zin nyɔnuvi yetɔn le ji ne ye na de xɔ bo na kpewu bo yi sukulu alo na so fo azɔnkpinklɔn.

Sunnu le can no zin yesi le ji dɔ ye ne de xɔ dɔ alɔkpa badabadame, ne xoto ɔ nyi xo maɔ nukun alo ne ye ma dɔ akwe bɔ alɔ yetɔn na kpe hwendo yetɔn ji a.

Xodjide ne le no hen lanme kpo sunsunme kpo sin awuvesise susu wa na nyɔnu kpo nyɔnuvi le kpo, dji ovimaji, oku, kpo deɔ deɔ le kpo.

Nudjido le :

-E ne kplɔn nu nyɔnu le kpo nyɔnuvi le kpo do ace yetɔn le, azɔn yetɔn le kpo alannu xe no kpe ye le de kpo wu.

-E ne kplɔn nu amejito le kpo ame xe no wa nu nyanyla atenme atenme le de do osenba xe na xo ye le de kp jile.

-E ne do ali xle ame xe ji nu le jɔ do le de ne ye ne no yi titome xe no dɔxo ne le xe ame bo no do alɔ ame le de de.

Ota VII : Osengbigba dō dandanmenu vi lē tōn kpo azonwiwa dōhlan akpa yetōn xwe sin alinu.

Kinkan 1 : Osenba lē

Kounmē dō kogbe mē

Sēnba xodidētōn lē / Xodidē sin sēnba lē

Nyōnu dēkpekpe xē dēxo dē, alo xē tēn xodidēkpōn gbōn alōkpa dēkpekpe mē dē, alo xē amē dēvo gō alō na bō ē na dēxo dē, na sengan sin xwē 5 sō yi xwē 20 bō na lē su akwē 200.000 sō yi 500.000 dō axōsu gbamē. Osenba dōkpo nē lē ke wē nyi amē dēkpekpe xē dō alō nyōnu bō ē sō dēxo alo ē tēn xodidēkpōn dē tōn, vlavo nē amē lō nyi xoxonō jēn ē tōnsinmē.

N:ē xodidē lō wā nyi oku na amē xē ē dō xodēna dē ɔ, amē xē dō alō demē lē dē bi na ku ci gankpamē.

Amē xē xō xoxonō dē alo ē dō akpa awutu nē dē na blo xwē 2 sō yi 3 dō gankpamē bō na lē su akwē caki 100.000 sō yi 200.000 dō axōsu gbamē.

Amē xē dō manywēmē, donu xoxonō bō ē hēn xodidē wā nē dē na blo sun 2 sō yi 3 dō gankpamē, bō na su akwē caki 100.000 sō yi 200.000 dō axōsugbamē.

Amē xē sō gbōn nuwiwa untōn lē alo xodidō zōn nyōnu bō ē dēxo dē, alo amē xē nyi dōkita alo dotozōnwato, bō ē ma dō alō nyōnu dō vijijimē a dē na blo azan 8 sō yi xwē 1 dō gankpamē.

Ɖokitagan alo nyōnu vijinameto xē dēxo dō aƉē untōn lōsu mē bō gan untōn ma dēgbe a dē, na su akwē xē ē yi bō sō wā azōn lō dē kōn dō axōsu gbamē, bō yē na yi azōnwānū xē ē sō wazōn lō dē zin si. Nē axōsu zōnwato wē ē nyi ɔ, ē na gōn akwē ma yi na xwē 2. Ulōsu na nō ganmē sin azan 8 sō yi xwē 1.

Vi ji ma do wemame sin senba le

Ame dekpekpe (vito, vino, dotogan, kome alo agletoxogan, alodoto do vijiji hwenu, nyonu vijinameto, devo devo le) xe no vijiji de tenme de do na dogbe na Tokponla zowaten alo Tokpolavi zowaten. Ne e ma blo mo do azan 21 xe je vijiji lo gido de me a, be e na su akwe sin caki 25.000f so yi 50.000 do axosugbame.

Dotogan, doto vijinameto, nyonu xe no bodo vijinameto le wu de, xe ma na so vi xe ye ji do dotoxwe untan de sin vijiwema dohlan Tokponla zowaten alo Tokponlavi zowaten a de o, senba na xo e. E do na su akwe sin caki

50.000 so yi 200.000 do axosugbame. E siwu le sengan sin azan 15 yi azan 30.

Ne e blo mo bo so wa nu do ame we alo do e ma no untan do azon untan wu we a, osen o do e na de e sin aten untan me na sun 1 bo sunzanfifokwe untan na yi axosugbame.

Ne komegan de nywenyi do e ji vi de do ko untan me bo e ka nyi dotoxwe we e ji vi lo te a, lo bo ma yi do bo e do vi lo wema me ge a, senba na xo e. E do na su akwe sin caki 25.000 so yi 100.000 bo na le sen gan sin azan 15 so yi 30.

Vi ji bo gbe hinhem alo vi tuntun do nubibyme.

Ame xe jo vi untan lusu alo vi xe e do ne de nyi tome de o, osenba na xo e. E siwu sengan na xwe 5 bo na su akwe caki 250.000f do axosu gbame.

Ame xe zon vi alo zin vi ji do ne no byonu de o, osenba na xo ulusu ga. E siwu blo xwe 2 mo do ganme bo do na su akwe sin 100.000 so yi 250.000.

Yɔkpɔvi huhu

Amɛ xe hu vi ɔ̃ do vɔsisa nuwiwa, obo, vodun alo sinsen nuwiwa ɔ̃kpekpe mɛ ɔ̃ na sɛn gan sin xwe 5 sɔ yi 20, bo na su akwɛ 200.000 sɔ yi 500.000 do axɔsu gba mɛ. Amɛ xe ma nɔ kpenukun do vi untɔn wu bo nɔ wlebo na vi ganji a ɔ̃ na sɛn gan sin xwe 5 sɔ yi 10, bo na su akwɛ 100 000 sɔ yi 250 000 do axɔsu gbame.

Alannu wiwa xɛ yɔkpɔvi

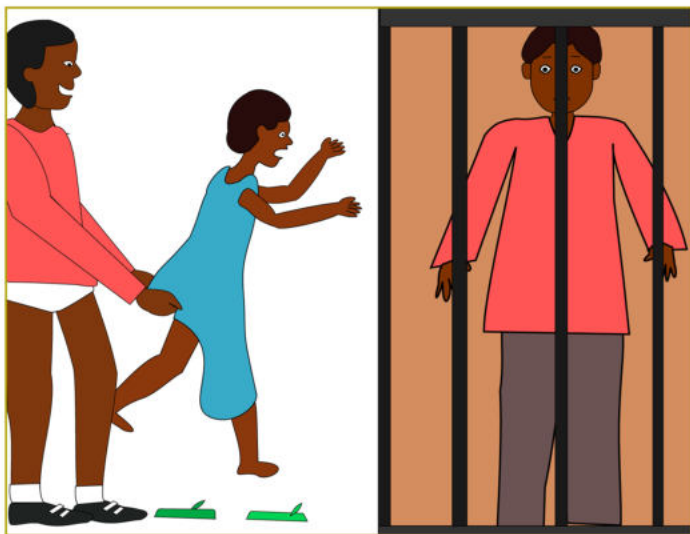
Amɛ ɔ̃kpekpe xe wa alannu xɛ yɔkpɔvi ɔ̃, nɛ vi lɔ ma ku can, e na sɛn gan sin xwe 5 sɔ yi 20, bo na su akwɛ 500.000 sɔ yi 1.000.000 do axɔsu gbame. Amɔ nɛ vito alo vito lɔsu wɛ blo alannu nɛ ɔ̃ e na ɔ̃n ci ganmɛ.

Yɔkpɔvi de dido gannugannu

Ame xe do yɔkpɔvi de, alo e ten yɔkpɔvi de dido kpɔn de ɔ, senba na xo e. E na sen gan sin xwe 2 so yi 5 bo na su axo 100.000 so yi 250.000 do axosu gbame. Mɔke sen ne le na xo vito, vino alo amede kpekpe xe se, alo do nu do nu ne me de.

Vito, vino, vihento alo amejikpɔnto xe do ace do vi ji de wa yi do vi lo de gannuganu ɔ, e na sen gan sin xwe 15 so yi 20, bo na su akwe 500.000f so yi 5.000.000f do axosu gbame.

Ame devo xe blo alo xe ten nu ne kpɔn de na blo xwe 10 so yi 15 do gankpame, bo ne vi lo ma ko do xwe 13 a, be e na ku ci gankpa me.

Vito, vino, amejikpɔnto alo amehento xe do ace do vi de ji de, wa do vi lo de wa no kpɔ xe ame devo le bo do vi lo de gannugannu ɔ, senba na xo e. E na don ci ganme bo na su akwe 1.000.000 so yi 10.000.000 do axosu gbame.

Yɔkpɔvi le sin ace devo le ma nyisu na

Nu xe osen do e na wa dagboe na yɔkpɔvi le de do na nyi biblo deji. Ame xe do we ma nyo osen lo nyi a bo gba de na blo sin sun 6 so yi xwe 5 do ganme, bo na le su akwe sin 150.000 so yi 500.000 do axosu gbame. Amejito alo amejikpɔnto dekekpe xe na gbe abatagbigbo na vi de ɔ, senba na xo e. E na blo sin sun 1 yi 2 do gankpame, bo na su akwe sin 25.000 so yi 250.000 do axosu gbame.

Amejito, amejikpɔnto alo amehento xe ma na da azon na vi xe je azon de a, alo bo ma na xo atike a, na no gankpame sin sun 3 yi xwe 2 bo na le su akwe sin 250.000 so yi 500.000 do axosu gbame.

**Wyan nuwiwa zɔn vi kpo vi sɔ do agalilɛ sin ajɔ
nyi kpokounmɛ dɔ kogbe mɛ**

Amɛ dɛkpekpe xe na sɔ alɔ sɔ do wyan tɛnmɛ dɛ, alo bo na hɛn sunnuxwɛ kpo nyɔnuxwɛ kpo na yɔkpɔvi gannugannu dɛ, alo dɔ avomɛ, alo kpo adankpo, amɛ-jizinzin kpo, bo na sɔ blo nu dɛkpekpe, alo bo na sɔ tɛn nudɛwiwakpɔn dɛ ɔ, sɛnba na xo e. E na blo xwɛ 2 sɔ yi 5 dɔ gankpamɛ, bo na lɛ su akwɛ sin 100.000 sɔ yi 500.000 do axɔsu gbamɛ.

Osenba nɛ lɛ na nyi donu 2 nɛ vi xe e wa nu lɔ xɛ dɛ ma dɔ xwɛ 13 a, alo nɛ amɛ xe dɔ nu lɔ wa dɛ sɔ amɛ alɔkpa xe e nyi dɛ, alo atɛn xe mɛ e tɛ dɛ (amɛjito, amɛhɛntɔ alo amɛjikpɔntɔ) sin aɛɛ untɔn sɔ zin vi lɔ ji bo sɔ wa nu lɛ nyi ɔ.

Amɛ dɛkpekpe xe sɔ yɔkpɔvi dɛ sɔ do agalilɛ sin ajɔ nyi dɛ ɔ, sɛnba na xo e. E siwu nɔ gankpamɛ na xwɛ 10 bo na lɛ su akwɛ 5.000.000f do axɔsu gba mɛ.

Vi gbo ɔo aliji, vi finfin alo vi so do awoba

Amɛ xe gbo vi ɔo aliji, amɛ xe fin vi, so vi yi hwla ɔo ajo sin linlin, amɛhuhu alo nubaɔa ɔekpekpe niwiwa wutu ɔe na ɔn ci gankpa mɛ.

Amɛ xe fin vi ɔe, e bo amɛjito vi lo ton can na blo xwe 1 so yi 5 ɔo gankpamɛ, bo na su akwe sin 500.000 so yi 1.000.000 do axɔsu gbamɛ. Vo lo ɔ, nɛ e ma mo vi lo a, alo nɛ vi lo ku ɔ, amɛ nɛ na ɔn ci gankpamɛ.

Amɛ ɔekpekpe xe yi vi ɔo amɛ si, alo e so vi ɔo amɛɔn, bo yi akwe alo bo na akwe, alo nunina ɔevo ɔe na blo xwe 2 so yi 5 ɔo gankpamɛ, bo na su akwe sin 250.000 so yi 1.000.000 do axɔsu gbamɛ.

XOƉƉOXOWU :

Sɔ gbɔn osen xe ɔxo do yɔkpɔvi lɛ wu ɔ mɛ ɔ (CE), osenbloto ɔ goflemɛ alo adi na sengbigba ɔ yɔkpɔvi lɛ sin aɕe wu sin nuwiwa atenmɛ atenmɛ xe lɛ lɛ ɔ, kpo senba yetɔn xe na xo sengbato lɛ ɔ kpo ɔokpo ɔokpo.

Osenba nɛ lɛ susu ka lɛ sa a. Ye syen hu xe ɔ osen ɔele xe cɔn alɔ yɔkpɔvi lɛ ji sa ɔ mɛ lɛ ɔ, nɛ ye na sɔ hu kan na amɛ xe nɔ wa nunyanyla do yɔkpɔvi lɛ ɔ (kpɔndewu : Ɖo sen xoxo lɛ mɛ ɔ, vifan ma ɔ xwe 13 de dido ɔ, senba untɔn wɛ nyi azɔn syensyen wiwa na xwe 20; amɔ osen dintɔn (CE) sin xixyame 345 sin akpa 2 go ɔ ɔ e amɛ lɔ na dɔn ci gankpamɛ). Mɔ lɔ ke akwɛ xe e nɔ su do axɔsu gba mɛ ɔ lɛ jeji.

Ɖeba ɔ, amɛ xe lɛ ko gbe mɔdo na vi xe e ji ɔ lɛ bi wɛ anyiko do wema mɛ untɔn kan, bɔ senba lɛ bɔdewu. Amɛ lɛ wɛ nyi, zɛ gbɔn amɛjito lɛ wu ɔ, nyɔnu alɔdoameto vijixɔsatɔn lɛ, vijinameto lɛ, dotogan lɛ, kɔmegan kpo agletoxomɛ gan lɛ kpo.

Vi jodo nyi tome, nubibyo, vi sɔ blo vɔsisa kpo agbeto sɔ fɔ yesu nuwiwa lɛ kpo nyi nu yɔyɔ xe byɔ osen wemame lɛ ɔ. Mɔke amɛdedido sin walo gbigble lɛ xe wu sen ma ɔxo do sa lɛ ɔ lɔsu (vifandedido, yɔkpɔvi lɛ sɔ ɔ amɛdedido sin ajɔjijla nuwiwa lɛ mɛ, kanlin kpo agbeto kpo na do yeɔ lɛ de, amɛdedido gbɔn totatota, yɔkpɔvi sɔ do agalilɔjɔ...) xe ma ɔ osen wema xe ɔxo sin nudote (CP) lɛ wu ɔ lɔsu byɔ yɔkpɔvi lɛ senwema (CE) nɛ lɔ ke mɛ.

Osenba nɛ lɛ bi ɔ azɔn wa ɔ be sin din haɔokpo.

Wulɔjie!
Axɔsu nɔ cɔn alɔ yɔkpɔvi
lɛ ji.
Osenba nɛ lɛ bi ɔ azɔn wa
ɔ be sin din haɔokpo

Kinkan 2 : Hwegunyiƴi fɔdɔde le

Mimame 1 : Yɔkpɔvi le sin hwedɔto

Kounme ɔo kogbe me

Yɔkpɔvi le sin hwedɔto we osenbloto le ɔɔde na xo xe kan yɔkpɔvi le de, xo dekpekpe, nudindɔn ɔo agbeto kpaa le, ɔo hwendome alo nudote le sin alinu, xe gbe kan yɔkpɔvi le de.

Ame dekpekpe, yɔkpɔvi can hen ɔ, e na jexwe na yɔkpɔvi le sin hwedɔto ɔo yɔkpɔvi le sin ace xe ye gbidiko na de ji.

Mɔke osen le na gbe yɔkpɔvi le sin hwedɔto ɔo ulosu ne zunfan nuwiwa dekpekpe xe me ye gbidiko na yɔkpɔvi le sin ace te le de ɔ.

XOƆƆDOXOWU :

Yɔkpɔvi le sin hwedɔto le ɔo hwe-ɔxoɔsa le bi. Ye bi, bo ɔa, bo ɔo gbesiso bo na wa azon ɔaxo ɔo alɔɔn yɔkpɔvi xe ye gbidiko na ace yetɔn le de sin alinu . Yɔkpɔvi le sin hwedɔto le losu na zunfan acegbidikɔna nuwiwa le ka na bo a, ɔo xe sen wema xe ɔxo do yɔkpɔvile sin ace wu de nyi wema yɔɔ de utu.

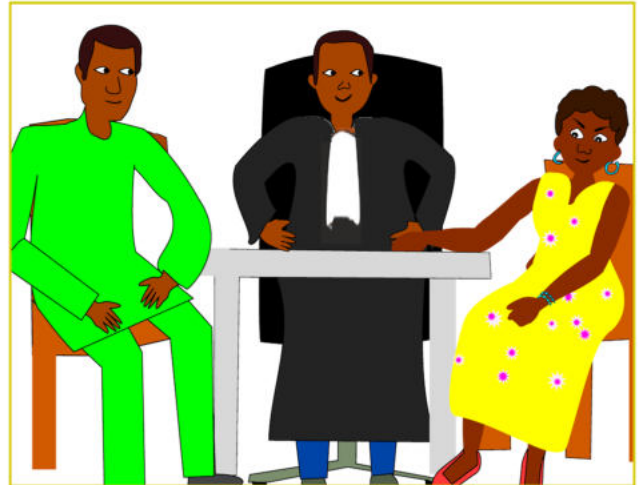
Mimame 2 : Hwɛgunfɔɖiɖe ɖo nudindɔn hwenu.

Kounme ɖo kogbe me

Ɖo zɔnɔ, kinkla alo kpɔmanɔ sin hwenu ɔ, amɛ ɖɛkpɛkpɛ ɖo asu kpo asi kpo lɛ mɛ ɖo aɖe bo na wlan wema na yɔkpɔvi lɛ hwɛɖɔɖɔ, bo na sɔ byɔ vi lɛ bo na hɛn. E na sɔ wema nɛ ɖo wemajikpɔntɔ xɔsa hwɛɖɔxɔsatɔn bo na su akwɛ 3.000. Nɛ hwɛɖɔɖɔ lɔ ma na kpewu gbo ahwɛjijɔ ɔ, e na yɔ amɛ awe xe da yedɛke lɛ ɖe, alo amɛ ɖɛkpɛkpɛ xe na na ɛ mojemɛ ɖo xo lɛ ji ganji ɖe bo na ɖoto ye. E jlo e ɔ be e na dinnudo ɖo ninɔmɛ yetɔn lɛ ji ɖokpo ɖokpo. Ɖo azɔn nɛ lɛ sin fifonu wɛ e na kpewu sɔ gbɛta na sɔ vi lɔ na amɛ xe byɔ ɛ ɖe, alo amɛ xe ma byɔ a ɖe, alo amɛ ɖevo, sɔ gbɔn ɖagboe dindɔn na vi lɔ sin alinu. Nɛ amɛ xe byɔ vi lɔ ɖe mɔ ɖo gbɛta xe tɔn ɖe ma jɛ wetɔn ji a, e hɛn ɔ e na lɛ wlan wema bo na yɔhwe, bo hwɛɖɔɖɔ ɖevo na lɛ glo xo lɔ kpɔn bo na lɛ na gbɛta untɔn ɖevo.

Hwɛɖɔɖɔ lɛ hɛn ɔ, ye na lɛ huzu gbɛta bo na sɔ vi lɔ ɖo fiɖevo, ɖi alexe amɛ xe lɔmɛ e ma sɔ vi lɔ do ɖe ɖo byɔ gbɔn ɖe, nɛ e ɖɛxlɛ kpo kunnudɔɖe kpo ɖo fixe ye ɖo vi lɔ na nɔ ɖe na nyi afɔku na vi lɔ ɖo vivo, ayijanyi kpo agbɛ-tɔnyinyi kpo sin alinu ɔ.

Hwɛgunfɔɖiɖe ɖo nuɖuɖunina vi sin alinu nyi nu ɖokpo unkunme kpo osɛn ɖokpo unkunme xelɛ kpo (e nɛ kpɔn kounme kpo xɔɖɔdɔxowu ɖo nuɖuɖunina vi ji ɖe, ɖo Ota IV gɔ ɔ mɛ).

XOÐXOXOWU :

Ameyunyigbaji nuwiwa le no zon hweḍe e le nu bo asu kpo asi kpo le ɔ de ka no kpewu bo no yi wema na de do hweḍɔɔsa bo na so yi vi desi a.

Moloke akwe susu zinzan do hweḍiḍolinu, hwemaḍbleun kpo aḍiḍe susu hweḍiḍɔton le kpo we no zon bo asu kpo asi kpo le ka no so xo yeton le so yi hweḍɔɔsa a.

Asu kpo asi kpo le alo tovi le ka nyo hweḍiḍo sin aḍiḍe le nyi ganji a. Amejito xe de vi ma te le, bo do na no na nuḍuḍu le de ka no blo nu xe sen do na ye de ji a. Ame xe no yi sunzanfifokwe le de ɔ, e no gbo bo no de do akwe yeton me hweco bo no su akwe na ye.

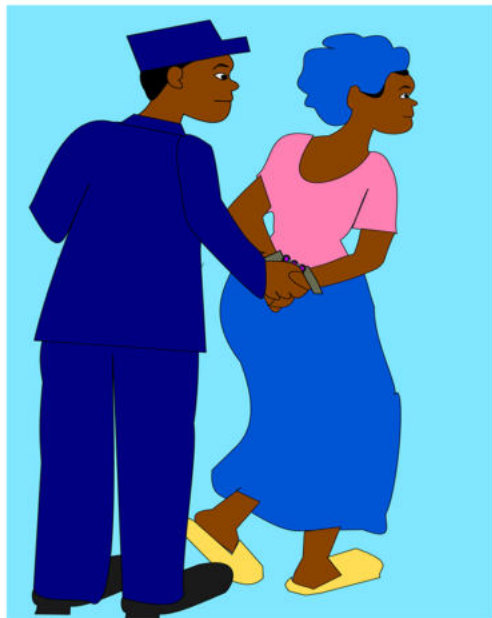
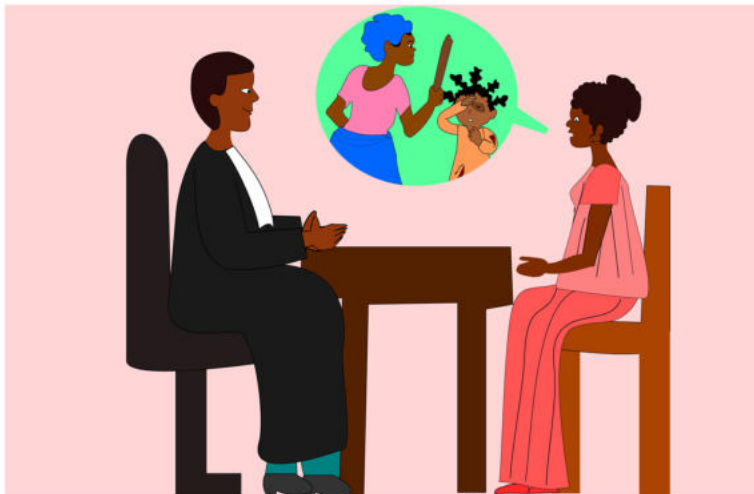
Ame devo xe nyi alonuzonwato le de ɔ, ne ye ma blo do nu xe sen do de ji a, xe ye ma no yi sunzanfifokwe a de ɔ, e no syen taun ne e na so de nuḍuḍukwe yɔkpovi le ton do akwe xe ye no mo de me.

Mimame 3 : Hwɛgunfɔɖiɖe le ɔo osenmejije alo nudote sin alinu

Ame ɖekpekpe kaka je yɔkpɔvi ji, hen be e na jehwe na soja le, hwedɔtɔgan, kpo yɔkpɔvi le sinhwedɔtɔ kpo, do yɔkpɔvi le sin aɖe xe e gbidiko na ɔo fiɖekpekpe ɖe ji.

Afɔɖiɖe le le bo hwla ye ame xe wa ɖɔxo lo ɖe kpo ame xe no nu lo tenme bo ma le ɖe kpo. Ɖo hwe ɖe le nu ɔ, ame ne le sin anyiko ka no tɔn a, bo no no hwihwla me.

TASUNAXOGBE

Sen xe dɔxo do hwendome wu de (CPF) kpo xe dɔxo do yɔkpɔvi le wu de kpo (CE) we nyi sen xele cɔnakɔn do yɔkpɔvi le ji do alannu xeno jɔ do ye ji do hwendome le me de. Do Benetome ɔ, Hwendo le na yawu je adɔndindɔnmɛ do vihwɛnhwɛn, acekpa do vi ji, cinɔdudu kpo sin xo le me, bo nunawa amejito le tɔn dohlan yɔkpɔvi le kpaxwe na ci leleme do asu kpo asi kpo la kinklan hwenu, alo kpɔjije kpowuntɔn le sin vivɔnu.

E na mɔ do vi xe jɔ do hwendo ne le me le de sin xo le ka na nyi dido di alexe e jegbɔn de a. Sen xe dɔxo do hwendome wu de (CPF) kpo xe dɔxo do yɔkpɔvi le wu de kpo (CE) sin afɔdɔde dele ko de ali na ninɔme xe yena do de kpo afɔ xe yena de bona so na anyintɔn dagbwe yɔkpɔvi ba ne le me tɔn le de.

Gbetasiso dɔxo togan mitɔn le tɔn do akɔncɔnyɔkpɔvi le ji kpaxwe do bodɔ, so yi xwe 2025 ɔ, «Yɔkpɔvi le bi dona na hwendo le me, anyintɔn le me kpo sennuwiwa dagbwe le kpo me, alannu de, ganhwame nuwiwa de kpo yɔkpɔvi so dinakwenyi nuwiwa le de kpo mana le, bo agbeto le bi xwii na cite bona kpenukun do yɔkpɔvi le wu so gbɔn azɔn xe nyi ame dokpo dokpo tɔn le de wiwa me ».

Do ali ne nu ɔ, tawuntɔn ɔ, so gbɔn sen xe dɔxo do yɔkpɔvi le wu de sin nukɔnyi yi sin adawunfɔdɔde xele me ɔ :

- vi sin anyiko nina do axɔsuwemame xe tɔn sin azan wo (10) sin jijime, bo yi azan ko (20), bo wa je azan gban (30) de ɔ ;
- nunawa amejito le tɔn dohlan yɔkpɔvi de le ;
- yɔkpɔvi le lɔsu na yi mɔ hwedɔto bo jehwe na ;
- hwedɔto lɔsu nana zunfan nu xe jɔ do yɔkpɔvi ji de bona na dohwe wuntɔn agun ;
- sen sin afɔdɔde xe do ninɔme yɔyɔ xe byɔ sen lo me din le de: nubibyo, vi jodo nyi tome, yɔkpɔvi so do anekwin kpo migo kpo sin ajɔjijira nyi, kanlin kpo agbeto kpo na do yedeke le de, devo devo le ;
- todindɔn alannuwiwatɔn le; Sen lo wadonyi azɔnwanu nugbonugbotɔn na akɔncɔndo yɔkpɔvi le ji sin azɔnwiwa.

Vo lo ɔ, azɔnwanu ne maka kpewu na wa azɔnjwazɔn ge, ne amedokpodokpo ma wa azɔn xe nyi wuntɔn de ganji ge, bo e ma na hɔnhlɔn ace sentɔn ge a.

Nudido vive dele die, bona so de ali na yɔkpɔvi le sin akɔncɔndameji zɔnwato le, bona dalo amejito le ne ye na blo azɔndido yetɔn le dohlan yɔkpɔvi le de :

- E nɛ dɔxo na tovi lɛ sin alɔwiwle wu, sunnu kpo nyɔnu kpo sin ba dɔkpo ɔ mɛ nɔɔ dɔ asu kpo asi kpo sin kpɔninɔmɛ, kpo zinzan lɛ mima bo blo kpo ace-kpikpa mima bo zan dɔ hwendome kpo wu.

- E nɛ fɔn dotozɔnwato lɛ (nyɔnu vijitnameto lɛ, doto vijinameto lɛ, doto vɔnu lɛ, dotogan lɛ, nɛ ye nɔɔ dɔxo na nyɔnu lɛ ganji dɔ xodida lɛ hwenu, sin vitɔn-yinyi yesu lɛ tɔn wu, sin xoto hwenu kaka sɔ wa vijiji hwenu, kpo vi sin anyiko dɔ axɔsuwemame dɔ vijiji hwenu kpo wu.

- E nɛ na nukɔnyiyi nuwiwa xe nyi amɛjito lɛ kpo vi yetɔn lɛ kpo nɔɔ dɔxo dɔkpo sin nu xe kan yɔkpɔvi lɛ sin kplɔnyiyi dɛ wu.

- E nɛ na nukɔnyiyi ninɔmɛ xɛnɔ din ametenten jradoto nɛ e na dɔxo dɔ hwendo ametɔn mɛ dɛ.

- E nɛ kplɔnnu hwendo lɛ nɛ ye nɔkpɔn nɔ sɔ nu xe e sɔ dɔ yede dɛ sɔ mɔ nu yetɔn lɔsu tuntun nyi gɛ.

- E nɛ hun kpɔnɔ sin ninɔmɛ na amɛ xe dɔ alɔ dɔ nuwiwa dɔkpome lɛ dɛ; e dɔ vivede nɛ e nɛ dɛ kinklan lɛ sɛ sin nuwiwa alidokponu nɔɔ lɛ tɔn lɛ mɛ.

- E nɛ sɔ ayixa sɔ byɔ dɔ e nɛ zan sɛn xe dɔxo dɔ yɔkpɔvi lɛ wu dɛ (CE) titewungbe, bo lɛ na nunywenyi dɔ nunywenyiji na hwedɔto lɛ.

- E nɛ nɔ dɔxo na asu kpo asi kpo lɛ xe dɔ adɔndin-dɔnɛ alo xe klan lɛ dɛ, bonɔ kplɔnnu ye dɔ nunawa yetɔn lɛ dohlan vi yetɔn lɛ kpaxwe lɛ dɛ ji kpo alexe ye nɔɔ blo nunawa yetɔn lɛ dɔ kinklan hwenu lɛ dɛ ji gbɔn dɛ wu.

- E nɛ dalɔ yɔkpɔvi xe amɛjito lɛ sin kinklan dɔ vivesise dona lɛ dɛ, nɛ ye nɔɔ yi jehwe na ametenten jradɔ zɔnwato xe dɔ «Taglomejradoto kpo nukplɔnameto dɔ hwedidɔlinu kpo zɔnwaten» xe dɔ tokpɔnla wuntɔn mɛ dɛ wu.

ESGB/LA PASSERELLE

02BP425 Porto-Novo

Directeur Exécutif : HOUSSOU Samuel

Tél : (229) 97 87 48 83

Coordonnatrice de Projet : AKPLOGAN Letitia

Tél : (229) 97 44 49 55

Approuvé

par :

- ♦ La Direction Départementale du Secteur des Affaires Sociales de l'Ouémé et du Plateau
- ♦ Le Tribunal de 1ère instance de Porto-Novo

**Avec le soutien technique
et financier de :**

Avec le soutien financier de :

